

кризовими явищами 2008 року. Така ситуація була зумовлена фінансовою нестабільністю у національній економіці, підвищенням вимог Національного банку України до резервування коштів за валютними операціями банків, а також зростанням сумнівної заборгованості за кредитами наданими фізичним особам. Упродовж 2014 року спостерігається зростання обсягу залучених міжбанківських кредитів, які станом на 01.01.2015 року склали 266,2 млрд. грн., що пов'язано із нестабільною економічною ситуацією в банківській системі України.

Таблиця 1

Обсяги залучених коштів банківськими установами на міжбанківському ринку у 2008–2014 рр. [3]

Назва показника	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Усього банківських зобов'язань, млн.грн.	806823	765127	804363	898793	957872	1085496	1168829
Залучені кошти банків на міжбанківському ринку, млн. грн.	10914	47338	150056	194818	213710	208854	266225
Відношення обсягу міжбанківських кредитів до загального обсягу зобов'язань банків, %	1,35	6,19	18,66	21,68	22,31	19,24	22,77

Підсумовуючи вищесказане зауважимо, що міжбанківський кредит є оперативним методом залучення коштів, але водночас дорогим джерелом капіталу для банківських установ. Ці кошти використовуються зазвичай для оперативного регулювання ліквідності балансу банку, а також для надання кредитів вигідним позичальникам. Однак, в останній період, коли банківські установи відчувають нестачу ліквідних коштів та високі девальваційні очікування, а Національний банк України проводить стриману монетарну політику, банки, незважаючи на високу вартість міжбанківських кредитів, змушені залучати кошти на міжбанківському кредитному ринку.

Список літератури:

1. Гринько О. Прогнозування ресурсів банківських установ [Текст] / О. Гринько // Вісник Національного банку України. – 2014. – №2. – С.30 – 37.
2. Дейсан І. М. Міжбанківський кредитний ринок України на сучасному етапі[Текст] / І.М. Дейсан // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – №3(15). – С.176 – 178.
3. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / Національний банк України. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

Юлія ГАЛІЦЕЙСЬКА

*к.е.н., доцент кафедри банківської справи,
Тернопільський національний економічний університет*

**СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ:
ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ**

Сучасним економічним процесам притаманна особлива риса – існування і піднесення економіки неможливе без наявності банківської системи, тільки стабільно функціонуюча банківська система є запорукою стабільного розвитку держави. Вона здатна акумулювати значні фінансові ресурси і забезпечити їх перерозподіл між

різними секторами господарства країни, сприяючи цим активізації інвестиційної діяльності, економічному зростанню суспільства і підвищенню добробуту населення. У зв'язку з цим питання формування достатніх за обсягами та оптимальних за складом банківських ресурсів залишаються вкрай важливими у діловому та науковому світі.

Останній рік видався надзвичайно складними для економіки України в цілому і банківського сектора зокрема. Крім військових дій на сході країни, які гальмують роботу безлічі великих підприємств, Україна зіткнулася з величезною девальвацією національної валюти. Значне зниження ділової активності, анексія Криму та проведення антитерористичної операції на сході країни загальмовує бажання як зарубіжних, так і внутрішніх інвесторів вкладати кошти в будь-які активи в Україні. Усі ці чинники негативно впливають на банківську систему, яка сьогодні, знаходиться в стані стагнації. Це викликано як економічною кризою всередині країни, так і геополітичною кризою в регіоні. Банківські активи скорочуються через відтік коштів із банківських установ, а також їх дуже обережну кредитну політику. Проте, за підсумками 2014 року чисті активи банківської системи України збільшились на 3,03% (38 757 млн. грн.) та станом на 01.01.2015 р. становили 1 316,85 млрд. грн. [3]. Варто зазначити, що, незважаючи на ліквідацію ряду проблемних банківських установ та значний відтік клієнтських коштів, зростання активів відбувалось внаслідок стрімкої девальвації національної валюти, що також відобразилось на суттєвому збільшенні залишків валютних активів. Станом на 01 січня 2015 року частка валютних активів в сукупних активах складала 43,73%, в той час як 01 січня 2014 року – 36,81% [3].

У зв'язку зі скороченням ресурсної бази, погіршенням кредитоспроможності позичальників та високим рівнем невизначеності щодо подальшого економічного розвитку, банки у 2014 році знизили свою кредитну активність, а також стали більш прискіпливо відноситись до фінансового стану потенційних позичальників. Деякі банківські установи й взагалі призупинили на деякий час кредитування. Сьогодні банки більше сконцентровані не на кредитуванні, а на збереженні якості своїх активів. Загалом, збільшення обсягу клієнтського кредитного портфеля впродовж 2014 року відбувалось в зв'язку з суттєвою девальвацією національної валюти, що, в свою чергу, відобразилось на збільшенні кредитних залишків в гривневому еквіваленті.

В умовах суттєвого зниження обороту та обсягів виробництва основних галузей економіки, ведення бойових дій на сході України, а також зниження реальних доходів населення внаслідок швидкої девальвації національної валюти банківській системі в подальшому прийдеться зіткнутися з поглибленням проблеми щодо обслуговування позичальниками кредитних зобов'язань. Особливо це стосуватиметься зобов'язань в іноземній валюті, зважаючи на курсові коливання. Вищезазначені фактори вже спричинили неспроможність багатьох позичальників вчасно виконувати взяті кредитні зобов'язання, що, в свою чергу, сприяло зростанню обсягу простроченої заборгованості впродовж 2014 року, який збільшився на 93,59% (65,68 млрд. грн.) та станом на 01.01.2015 р. складає 135 858 млн. грн., що відповідає 13,5% клієнтського кредитного портфеля [3]. Така ситуація однозначно негативно відобразиться як на ліквідності, так і на капіталізації банківських установ.

Також негативним є зростання витрат банківського сектора, які зросли порівняно з аналогічним періодом 2013 на 32% [3]. Впродовж 2014 року банківські установи змушені були зарезервувати 27,2 млрд грн – майже третину всіх своїх

витрат. З ослабленням вітчизняної грошової одиниці активи банків у гривневому еквіваленті ростуть, і як наслідок, банкам доводиться резервувати під них усе більше коштів. Різке зростання витрат, у свою чергу, загрожує банкам збитками і зниженням регулятивного капіталу, оскільки при відсутності прибутку формувати резерви доведеться шляхом відрахування з капіталу. За підсумками 2014 року фінансовий результат банківської системи України був від'ємним та становив -52 966 млн. грн.[3]. У багатьох банків запас адекватності регулятивного капіталу досить низький, що може привести до порушення нормативів.

Ростуть і інші витрати банківських установ. Вже у середині 2014 року процентні витрати банків виявилися максимальними з початку року, сягнувши 8,7 млрд грн. [2]. Знову ж основна причина – девальвація національної грошової одиниці, яка збільшила гривневий еквівалент валютних депозитів і розрахункову суму нарахованих відсотків у гривневому еквіваленті за валютними депозитами.

Через зростання еквівалента валютних депозитів збільшились і відрахування банків у Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. За результатами 2014 року зростання таких відрахувань відбулося у межах 20-30%. Девальвація збільшила й адміністративні витрати фінустанов. Куплені банками бензин, транспорт, комп'ютерна техніка, офісний папір, бланки карт, сервери та багато іншого – імпорتنі [1].

Ще однією проблемою банківського сектора України на сьогодні є активне вилучення строкових коштів клієнтами, як фізичними особами, так і суб'єктами господарювання. Причинами вилучення строкових ресурсів з боку суб'єктів господарської діяльності є економічна та політична нестабільність в державі, що зумовила виникнення фінансових труднощів, а також обмеженість доступу до кредитних ресурсів. Таким чином, підприємства змушені були вилучати власні депозити для фінансування поточної діяльності. У випадку ж з фізичними особами – вилучення строкових депозитів відбувалась на фоні зниження реальних доходів населення (зниження реального обсягу середньої заробітної плати склало 13,6% в грудні 2014 року по відношенню до аналогічного місяця 2013 року), за одночасного підвищення рівня інфляції (зросла до 24,9% з початку року), а також зростання недовіри до банківської системи, що збільшує їх витрати на споживання.

Наявність значних проблем в національній економіці, виникнення низки політичних проблем та загальної військової нестабільності вимагає від банків використання нових концепцій, методологічних та методичних підходів до організації банками роботи з формування та збереження оптимального складу ресурсів та розробки і реалізації банками ресурсної політики, яка б забезпечувала нарощення та якісну структуру ресурсів банківських установ України, що своєю чергою, надало б можливості кредитувати реальний сектор економіки. Однак, ситуація в банківській системі буде багато в чому залежати від подальшого розвитку військово-політичних подій в країні і від стану економіки, а також визначальну роль відіграватиме і регуляторна політика центрального банку.

Список літератури:

1. Банківська система України перебуває у стані стагнації / Економіст [Електронний ресурс] – Режим доступу: [<http://ua-ekonomist.com/8200-bankvska-sistema-ukrayini-perebuvaeye-u-stan-stagnacyi-podrobie.html>].
2. Аналітичний огляд банків України 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [<http://www.slideshare.net/kornellio/2014-1-qubqr-39336630>].
3. Банківська система України станом на 01.01.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [<http://rurik.com.ua/our-research/operanalytics/986-banksystem.html>].